

بررسی روند جذب و وضعیت تحصیلی دانشجویان کشاورزی و منابع طبیعی (مورد مطالعه: دانشگاه

علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری)

فاطمه شفیعی^۱، طاهر عزیزی خالخیلی

استادیاران گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری

Fatemehsafiee2008@gmail.com

azizi.taher@gmail.com

چکیده

امروزه آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی با چالش هایی رو به رو است که از جمله مهم ترین آن ها کاهش استقبال و علاقه افراد برای تحصیل در رشته های مذکور و افزایش افت تحصیلی در بین دانشجویان است. بنابراین، هدف این مطالعه بررسی روند جذب و وضعیت تحصیلی دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری و ارائه پیشنهاداتی برای بهبود وضعیت بود. روش تحقیق در این مطالعه از نوع توصیفی بود و با مراجعه به اسناد و مدارک اداره آموزش دانشگاه، همه دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ مورد بررسی قرار گرفتند. داده ها با استفاده از نرم افزار اکسل تجزیه و تحلیل شدند. نتایج نشان داد که متوسط نرخ رشد جذب دانشجویان کل رشته های کشاورزی و منابع طبیعی طی سال های ۱۳۹۶-۱۳۹۳، ۳/۲۰ درصد بوده است. همچنین، نتایج نشان داد که ۳۱/۹ درصد دانشجویان سابقه مشروطی داشتند. با توجه به حجم بالای دانشجویان مشروطی باید علل آن بررسی و راهکارهایی برای رفع آن ارایه شود.

کلمات کلیدی: متوسط نرخ رشد، آموزش عالی کشاورزی، دانشجوی مشروط

^۱ فاطمه شفیعی - دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری - ۰۹۱۲۸۷۲۱۴۲۹

Investigation of students' attraction and their academic status in agriculture and Natural Resources University: The case of Sari Agricultural Sciences and Natural Resources University

Fatemeh Shafiee, Taher Azizi-Khalkheili

Assistant Professors, Department of Agricultural extension and education, Sari Agricultural Sciences & Natural Resources University

Abstract

Nowadays, agriculture and natural resources higher education has faced challenges, the most important of which is reduction in the number of students who are interested in studying these majors and an increase in academic failure among the students of agricultural colleges. Therefore, the purpose of this research was to investigate the students' attraction and their academic status in Sari Agricultural Sciences and Natural Resources University (SANRU) and present recommendations to improve situation. Using descriptive research method and referring to the students' educational documents, all undergraduates of SANRU in 2017-2018 academic year were studied. Data were analyzed using Excel software. The results showed that the average of growth rate (AGR) of students' enrollment in all fields of agriculture and natural resources was 3.2 percent during 2014-2017 academic years. In addition, the results indicated that 31.9 percent of students had academic failure experience. Regarding large number of these students, its' causes should be identified and appropriate solutions for solving it should be presented.

Keywords: average of growth rate (AGR), agricultural higher education, conditioned student.

مقدمه

در عصر جدید و در کشاکش رقابت بین جوامع، کشورها تلاش می کنند تا نقش آموزش عالی و به ویژه آموزش عالی را در توسعه ملی ارتقای دانش و تکنولوژی مد نظر قرار دهند. بنابراین، نقش آموزش عالی در توسعه اجتناب ناپذیر است. در واقع می توان گفت که یکی از پر ارزش ترین منابعی که جامعه در اختیار دارد، دانشگاه است (ثابتی و همکاران، ۱۳۹۳). نظام های آموزش عالی، به عنوان بارزترین نمود سرمایه گذاری نیروی انسانی، نقش اصلی را در تربیت و تأمین نیروی انسانی کارآمد بر عهده دارند. این نظام ها سهم قابل توجهی از بودجه هر کشور را به خود اختصاص می دهند و نقشی تعیین کننده در ابعاد گوناگون اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه دارند (برادران و همکاران، ۱۳۹۵). دانشگاه ها به عنوان بخش های اصلی و بدنه نظام آموزش عالی دارای سه رسالت "تولید دانش" و "انتقال دانش" از راه پژوهش و "ترویج دانش" از راه مشاوره و خدمات هستند (اسکندریان و کاهامی، ۱۳۸۰). به نقل از عبدالله زاده و همکاران، (۱۳۹۵). در این بین اهمیت دانشگاه های کشاورزی و منابع طبیعی را نمی توان از نظر دور نگه داشت، چرا که آموزش عالی کشاورزی می تواند نقش مهمی در توسعه کشاورزی ایفا کرده و دستیابی به توسعه همه جانبه و پایدار کشاورزی را تضمین کند (موحدی و همکاران، ۱۳۹۵). امروزه در حوزه آموزشی توجه به دو موضوع کمیت و کیفیت در خصوص دانشجویان مطرح است. در جمعیت متقاضیان ورود به رشته های کشاورزی و منابع طبیعی در طی سالیان گذشته تغییراتی محسوس با روند نزولی به وقوع پیوسته و از مهرماه ۱۳۹۳ به بعد شدت بیشتری داشته است. به طوری که در سال های اخیر بسیاری از رشته های کشاورزی و منابع طبیعی دچار افت کمی و کیفی در متقاضیان ورودی شده اند (عبداله زاده و شریف زاده، ۱۳۹۴). آمارها حاکی از آن است که تعداد دانشجویان کشاورزی در کشور طی سال های ۹۰-۱۳۸۶ روندی صعودی داشته است و پس از آن یعنی طی سال های ۹۶-۱۳۹۱ این روند با شیبی ملایم کاهش یافته و نزولی بوده است (موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی ایران، ۱۳۹۶). تکرار این وضعیت در سال های آینده تهدیدی جدی برای نظام آموزش عالی کشاورزی کشور خواهد بود. عدم تربیت دانش آموختگان با مهارت و کارآفرین برای مرتفع کردن نیاز بازار کار و عدم تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی مرتبط با نیاز جامعه مشکل مهمی است که این موارد در خود، عدم کیفیت آموزش ها و نام مناسب بودن محتوا و در نتیجه ناکارآمدی نظام آموزش عالی کشاورزی را به همراه دارد.

این امر در حالی است که نظام آموزش عالی کشاورزی جایگاه مهمی در حوزه اقتصاد مقاومتی در کشور دارد. همچنین، نظام مذکور جایگاه مهمی در حل مسایل و مشکلات بخش کشاورزی و منابع طبیعی که امروزه با آن مواجه ایم داراست از جمله این چالش ها و مشکلات می توان به کمبود آب، فرسایش خاک، از بین رفتن تنوع زیستی اشاره کرد. از طرف دیگر دانشگاه های کشاورزی و منابع طبیعی با فارغ التحصیل کردن دانشجویان ناکارآمد و ناکارآفرین به جمعیت تحصیل کرده بیکار می افزایند و بدیهی است که با این امر انگیزه و تقاضای جامعه برای تحصیل در آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی کاهش چشمگیری می یابد.

از طرفی دیگر با توجه به اسناد بالادستی مثل سند برنامه ششم توسعه، تحقق اهداف این برنامه از جمله ماده ۳۱ آن مبنی بر افزایش تولیدات کشاورزی و ارتقای بهره وری آب و خاک با مشکل مواجه خواهد شد (سند برنامه ششم توسعه، ۱۳۹۶).

آموزش عالی با پیشینه ای به قدمت بیش از هشت سده به عنوان نهادی کلیدی، مورد توجه خاص ملت ها و دولت ها است. دستیابی به فناوری های جدید و دانش پیشرفته که می تواند نقش موثری در تحقق و شتاب حرکت اجتماعی و اقتصادی ملل ایفا کند، صرفا با تقویت آموزش عالی و برنامه ریزی ارتقای کمی و کیفی آن میسر است (باقری خواه و همکاران، ۱۳۹۰). آموزش عالی در فرهنگ و تمدن پویای ایرانی و اسلامی از قدمت و نمای شایسته ای برخوردار است و می تواند یکی از ارکان اصلی خیزش به سمت جهانی شدن محسوب شود. اهمیت این نظام در آن است که تربیت کننده افرادی است که باید در توسعه کشورها نقش اصلی را ایفا کنند و گرداننده چرخه پیشرفت آن ها باشند (کرد زنگنه و همکاران، ۱۳۹۲).

در اینجا لازم است به دو دیدگاه در اقتصاد و برنامه ریزی نظام آموزش عالی اشاره و از آن ها کمک گرفته شود: ۱- آموزش عالی ماهیت کالاهای مصرفی را دارد پس رفتار افراد در خصوص آن مثل سایر کالاهای مصرفی، رفتار مصرف کنندگان است و ۲- آموزش عالی ماهیت

کالاهای سرمایه‌ای را دارد و افراد در خصوص آن رفتار سرمایه‌گذاران را دارند. که در هر کدام از این دو دیدگاه نظریه‌های اقتصادی خاصی وجود دارد در دیدگاه اول نظریه نئوکلاسیک و در دیدگاه دوم نظریه سرمایه انسانی توسعه یافته است. نظریه نئوکلاسیک مبتنی بر این فرض است که آموزش عالی یک نوع کالای مصرفی است و تقاضا برای آن را می‌توان با استفاده از نظریه استاندارد نئوکلاسیک در خصوص رفتار مصرف‌کننده توصیف کرد. با توجه به این موضوع، تقاضا برای آموزش عالی، با افزایش قیمت آن از حجم تقاضا کاسته و با کاهش قیمت آن به حجم تقاضا افزوده می‌شود. قیمت آموزش عالی همان شهریه‌ای است که دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی در ازای ارائه خدمات آموزشی از متقاضیان دریافت می‌کنند. بدیهی است در شرایط افزایش تقاضا و بدون کاهش عرضه، قیمت افزایش می‌یابد، اما در صورت کاهش تقاضا قیمت در سطح هزینه تمام شده خدمات آموزشی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی تعیین می‌شود (قویدل و همکاران، ۱۳۹۱).

بر اساس نظریه سرمایه انسانی، در نظر گرفتن آموزش عالی به عنوان سرمایه برای افرادی مورد توجه است که بخواهند با استفاده از تحصیل در آموزش عالی در آینده درآمدی داشته باشند که بیش از درآمد آنها در زمان حال است. فایده این سرمایه‌گذاری افزایش درآمد در طول عمر حاصل از آموزش است و هزینه آن شامل هزینه‌های آموزشی و هم درآمد از دست رفته ناشی از تحصیل در آموزش عالی و در نتیجه آن صرف نظر کردن از اشتغال با تحصیلات کمتر در دوره تحصیل است. همچنین، بر مبنای نظریه سرمایه انسانی افراد با توجه به نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری خود تصمیم می‌گیرند و ریسک سرمایه‌گذاری را هم می‌پذیرند. این ریسک همان عدم افزایش درآمد پس از کسب آموزش به دلیل نداشتن تقاضای کافی برای رشته تحصیلی فرد است (همان).

بنابراین، گسترش کمی آموزش عالی بدون توجه به کیفیت آن از یک سو و عدم مهارت و یا عدم تطابق مهارت دانش‌آموختگان مذکور با نیازهای بازار کار از سوی دیگر، باعث کاهش استقبال افراد متقاضی برای ورود به آموزش عالی به طور کلی و آموزش عالی کشاورزی به طور ویژه شده است.

اگر چه در خصوص این موضوع مطالعات کمی انجام شده است اما در این بخش برخی از آن‌ها آورده شده است تا چارچوب مفهومی تحقیق سازماندهی شود. در مطالعه‌ای با عنوان برآورد تقاضای آموزش عالی برای دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد در اقیانوس ۱۴۰۴ مشخص شد که متقاضیان آموزش عالی کشور در ۱۴ سال آینده در مقطع کارشناسی در حال کاهش است، به طوری که در سال ۱۴۰۴ تعداد متقاضیان کارشناسی حدود ۶۰۰ هزار نفر؛ یعنی به نصف متقاضیان کنونی خواهد رسید. سیر نزولی متقاضیان کارشناسی ارشد از دو یا سه سال آینده شروع می‌شود و در سال ۱۴۰۴ حدوداً مشابه سطح کنونی خواهد بود (قویدل و همکاران، ۱۳۹۱).

عبدالله‌زاده و همکاران (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای نشان دادند که مهم‌ترین مسایل بیرون دانشگاهی شامل: وجود تعداد زیاد دانشگاه‌ها، موسسات و مراکز و واحدهای فاقد صلاحیت، کاهش کیفی ورودی‌های رشته کشاورزی و منابع طبیعی و نبود مسایل آمایش آموزش کشاورزی و مهم‌ترین مسایل بیرون دانشگاهی شامل: کم بودن سهم واحدهای عملی / مهارت آموزی، کم توجهی به نحوه ارائه واحدهای عملی و سفارشی یا کاربردی نبودن پایان‌نامه‌ها بودند. نتایج آزمون ویلکاکسون نشان داد اگر چه میانگین مسایل بیرون دانشگاهی از مسایل بیرون دانشگاهی کمی بیشتر است اما این تفاوت معنی‌دار نبوده است.

ناظم بکایی و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای نشان دادند متغیر هزینه آموزش و تحصیل خانوار و شاخص دستمزد به عنوان هزینه فرصت دارای تأثیر منفی و متغیرهای شهرنشینی و هزینه دولت در آموزش بر تعداد دانشجویان اثر مستقیم داشته است.

جمع بندی مطالب بیان شده نشان می‌دهد که امروزه نظام آموزش عالی کشاورزی با مشکلات و چالش‌هایی رو به رو است از یک طرف خیل افراد دانش‌آموخته که دانش آن‌ها منطبق با نیاز بازار کار نیست و این موضوع به خودی خود و با توجه به نظریه سرمایه انسانی کاهش استقبال از رشته‌های مذکور را به همراه داشته است. با توجه به نظریه سرمایه انسانی می‌توان مشکل مذکور را این طور مطرح کرد که افت نرخ بازدهی سرمایه‌گذاری در رشته‌های مذکور، تصمیم افراد برای انتخاب و ورود به این رشته‌ها را کاهش داده است طوری که

افراد خطرپذیری سرمایه‌گذاری در این رشته‌ها را نمی‌پذیرند. از طرفی اگر هم به این رشته‌ها وارد شوند انگیزه آن‌ها برای مطالعه و پیشرفت در رشته‌های مذکور به طور قابل توجهی کاهش می‌یابد.

هدف این مطالعه برخی شاخص‌های جمعیت دانشجویی در دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری بین سال‌های تحصیلی ۹۶-۱۳۹۳ بود. این مطالعه شمایی از شاخص رشد جمعیت دانشجویان کارشناسی و همچنین برخی از متغیرها مثل شاخص رشد، نسبت جنسیت و تعداد دانشجویان مشروط شده در طی ترم‌های متناوب را نشان داده و در نهایت پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت ارائه شده است.

مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی بوده و در سه مرحله انجام شده است. در مرحله اول ابتدا مطالعه اسنادی انجام شد. بدین صورت که اطلاعات آماری (بر حسب فراوانی در هر سال ورودی، جنسیت و تعداد ترم‌های مشروطی متناوب) دانشجویان دوره کارشناسی طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۶ از اداره آموزش دانشگاه دریافت و طبقه‌بندی شد. سپس در مرحله دوم نرخ رشد دانشجویان طی چهار سال تحصیلی برای هر یک از رشته‌های دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری طبق فرمول (۱) محاسبه شد. در مرحله سوم متغیرهای جنسیت و تعداد مشروطی‌های متناوب برای هر سال تحصیلی و به تفکیک رشته‌ها مشخص شدند.

$$\text{فرمول (۱) نرخ رشد دانشجویان} = \left(\frac{\text{تعداد دانشجویان در سال مورد نظر}}{\text{تعداد دانشجویان در سال پایه}} - 1 \right) \times 100$$

نتایج و بحث

با توجه به نتایج مندرج در جدول (۱) متوسط نرخ رشد کل رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۶، ۳/۲ درصد بوده است. همچنین، بیشترین متوسط نرخ رشد (طی سال‌های مذکور) مربوط به گروه آموزشی جنگل (۴۰/۹۷ درصد) و کمترین متوسط نرخ رشد (طی سال‌های مذکور) مربوط به گروه آموزشی علوم دام (۳۲/۹۰- درصد) بود.

جدول ۱- تعداد و نرخ رشد دانشجویان کارشناسی به تفکیک رشته طی سال های ۹۶-۱۳۹۳

رشته	سال جذب	۱۳۹۳	نرخ رشد	۱۳۹۴	نرخ رشد	۱۳۹۵	نرخ رشد	۱۳۹۶	میانگین نرخ رشد
		(نفر)	(درصد)	(نفر)	(درصد)	(نفر)	(درصد)	(نفر)	(درصد)
شیلات	۳۸	-۲۱/۰۵	۳۰	-۳۶/۶۶	۱۹	۲۱/۰۵	۲۳	-۱۲/۲۲	
علوم دام	۳۳	-۲۱/۲۱	۲۶	۳۴/۶۱	۳۵	-۴۲/۸۶	۲۰	-۳۲/۹۰	
ترویج و آموزش کشاورزی	۱۲	-۲۵	۹	۱۱/۱۱	۱۰	۲۰	۱۲	۲/۰۴	
باغبانی	۱۹	-۱۵/۷۸	۲۲	۰	۲۲	-۴۵/۴۵	۱۲	-۲۰/۴۱	
علوم خاک	۱۴	-۲۱/۴۳	۱۷	۲۳/۵۲	۲۱	-۱۹/۰۵	۱۷	-۵/۶۵	
گیاه پزشکی	۲۶	-۱۵/۳۸	۲۲	۱۳/۶۴	۲۵	۱۲	۲۸	۳/۳۶	
جنگل	۸	۲۰۰	۲۴	-۳۳/۳۳	۱۶	-۴۳/۷۵	۹	۴۰/۹۷	
چوب	۲۶	۷/۷	۲۸	-۳۹/۲۸	۱۷	-۴۱/۱۸	۱۰	-۲۴/۲۵	
زراعت و اصلاح نباتات	۳۱	-۱۶/۱۳	۲۶	-۱۹/۲۳	۲۱	۲۳/۸۱	۲۶	-۳/۸۵	
مرتع	۹	۴۴/۴۴	۱۳	۰	۰	-	۱۱	-	
اقتصاد کشاورزی	۱۵	۸۶/۶۶	۲۸	-۲۱/۴۳	۲۲	۱۸/۱۸	۲۶	۲۷/۸۰	
مهندسی آب	۲۶	-۱۱/۵۳	۲۳	۶۰/۸۷	۳۷	-۱۳/۵۱	۳۲	۱۱/۹۴	
مهندسی علوم و صنایع غذایی	۱۸	۱۵۵/۵۵	۴۶	-۳۱/۶۱	۳۱	-۶/۴۵	۲۹	۳۹/۱۶	
مهندسی مکانیک بیوسیستم	۲۲	۱۳/۶۴	۲۵	-۲۸	۱۸	۶۱/۱۱	۲۹	۱۵/۵۸	
جمع کل	۲۹۷	۱۴/۴۱	۳۳۹	-۱۳/۲۷	۲۹۴	-۳/۴۰	۲۷۹	۳/۲۰	

با توجه به نتایج مندرج در جدول (۲) به طور کلی بیشترین فراوانی متعلق به دانشجویان زن (۶۹/۴ درصد) مربوط به سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بوده است. همچنین، در بین گروه‌های آموزشی، بیشترین فراوانی دانشجویان مرد (۸۸ درصد) متعلق به مهندسی مکانیک بیوسیستم ورودی ۱۳۹۴-۱۳۹۵ و کمترین فراوانی (۷ درصد) متعلق به دانشجویان مرد گروه آموزشی علوم خاک ورودی ۹۴-۱۳۹۳ بود.

جدول ۲- توزیع فراوانی دانشجویان کارشناسی به تفکیک رشته- جنسیت طی سال های ۹۶-۱۳۹۳

رشته	سال جذب			۱۳۹۳			۱۳۹۴			۱۳۹۵			۱۳۹۶		
	کل	زن (%)	مرد (%)	کل	زن (%)	مرد (%)	کل	زن (%)	مرد (%)	کل	زن (%)	مرد (%)	کل	زن (%)	مرد (%)
شیلات	۲۸	(۷۹)	(۲۱)	۳۰	(۶۰)	(۴۰)	۱۹	(۶۰)	(۳۱/۶)	۱۳	(۶۸/۴)	(۳۱/۶)	۲۳	(۳۹/۱)	(۶۰/۹)
علوم دام	۳۳	(۴۸/۵)	(۵۱/۵)	۲۶	(۴۶/۱)	(۵۳/۹)	۳۵	(۶۰)	(۴۰)	۲۱	(۶۰)	(۴۰)	۲۰	(۳۵)	(۶۵)
ترویج و آموزش کشاورزی	۱۲	(۷۵)	(۲۵)	۹	(۸۹)	(۱۱)	۱۰	(۶۰)	(۴۰)	۶	(۶۰)	(۴۰)	۱۲	(۷۵)	(۲۵)
باغبانی	۱۹	(۷۴)	(۲۶)	۲۲	(۵۹/۱)	(۴۰/۹)	۲۲	(۶۸/۲)	(۳۱/۸)	۱۵	(۶۸/۲)	(۳۱/۸)	۱۲	(۴۱/۷)	(۵۸/۳)
علوم خاک	۱۴	(۹۳)	(۷)	۱۷	(۷۷)	(۲۳)	۲۱	(۷۶/۲)	(۲۳/۸)	۱۶	(۷۶/۲)	(۲۳/۸)	۱۷	(۸۳)	(۱۷)
گیاه پزشکی	۲۶	(۸۴/۶)	(۱۵/۴)	۲۲	(۶۸/۲)	(۳۲/۸)	۲۵	(۸۴)	(۱۶)	۲۱	(۸۴)	(۱۶)	۲۸	(۵۷/۱)	(۴۲/۹)
جنگل	۸	(۵۰)	(۵۰)	۲۴	(۶۷)	(۳۳)	۱۶	(۳۷/۵)	(۶۲/۵)	۶	(۳۷/۵)	(۶۲/۵)	۹	(۲۲/۲)	(۷۷/۸)
چوب	۲۶	(۶۹/۲)	(۳۰/۸)	۲۸	(۷۵)	(۲۵)	۱۷	(۷۶/۵)	(۲۳/۵)	۱۳	(۷۶/۵)	(۲۳/۵)	۱۰	(۴۰)	(۶۰)
زراعت و اصلاح نباتات	۳۱	(۸۰/۶)	(۱۹/۴)	۲۶	(۵۷/۷)	(۴۲/۳)	۲۱	(۵۷/۱)	(۴۲/۹)	۱۲	(۵۷/۱)	(۴۲/۹)	۲۱	(۸۰/۹۵)	(۱۹/۰۵)
مرتع	۹	۵۵/۶	(۴۴/۴)	۱۳	(۵۳/۸)	(۴۶/۲)	۰	-	-	-	-	-	۱۱	(۴۵/۵)	(۵۴/۵)
اقتصاد کشاورزی	۱۵	(۸۰)	(۲۰)	۲۸	(۶۴/۳)	(۳۵/۷)	۲۲	(۶۸/۲)	(۳۱/۸)	۱۵	(۶۸/۲)	(۳۱/۸)	۲۶	(۲۳/۱)	(۷۶/۹)
مهندسی آب	۲۶	(۵۷/۷)	(۴۲/۳)	۲۳	(۴۳/۵)	(۵۶/۵)	۳۷	(۵۴/۱)	(۴۵/۹)	۲۰	(۵۴/۱)	(۴۵/۹)	۳۲	(۴۳/۷۵)	(۵۶/۲۵)
مهندسی علوم و صنایع غذایی	۱۸	(۷۷/۸)	(۲۲/۲)	۴۶	(۵۶/۵)	(۴۳/۵)	۳۱	(۸۰/۶)	(۱۹/۴)	۲۵	(۸۰/۶)	(۱۹/۴)	۲۹	(۶۵/۵)	(۳۴/۵)
مهندسی مکانیک بیوسیستم	۲۲	(۴۰/۹)	(۵۹/۱)	۲۵	(۱۲)	(۸۸)	۱۸	(۲۷/۸)	(۷۲/۲)	۵	(۲۷/۸)	(۷۲/۲)	۲۹	(۳۷/۹)	(۶۲/۱)
جمع کل	۲۹۷	(۶۹/۴)	(۳۰/۶)	۳۳۹	(۵۷/۵)	(۴۲/۵)	۲۹۴	(۶۳/۳)	(۳۶/۷)	۱۸۶	(۶۳/۳)	(۳۶/۷)	۲۷۹	(۵۳/۰۵)	(۴۶/۹۵)

با توجه به نتایج مندرج در جدول (۳) بیشترین فراوانی مشروطی متناوب (۶۹/۲ درصد) متعلق به دانشجویان گروه آموزشی مرتع ورودی سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بود و کمترین فراوانی مشروطی متناوب (۳/۴ درصد) متعلق به دانشجویان گروه آموزشی مهندسی علوم و صنایع غذایی ورودی سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بود. همچنین، میانگین مشروطی متناوب کل گروه‌های آموزشی طی سال‌های تحصیلی ۹۶-۱۳۹۳، ۳۱/۹ درصد بوده است.

جدول ۳- توزیع فراوانی دانشجویان کارشناسی مشروط متناوب به تفکیک رشته طی سال‌های ۹۶-۱۳۹۳

سال جذب رشته	۱۳۹۳		۱۳۹۴		۱۳۹۵		۱۳۹۶		میانگین کل مشروطی های متناوب (درصد)
	کل	تعداد مشروط متناوب (%)	کل	تعداد مشروط متناوب (%)	کل	تعداد مشروط متناوب (%)	کل	تعداد مشروط متناوب (%)	
شیلات	۳۸	۱۴ (۳۶٪)	۳۰	۲۱ (۷۰٪)	۱۹	۷ (۳۶/۸٪)	۲۳	۱ (۴/۳٪)	۳۶/۸
علوم دام	۳۳	۱۴ (۴۲٪)	۲۶	۹ (۳۴/۶٪)	۳۵	۱۳ (۳۷/۱٪)	۲۰	۲ (۱۰٪)	۳۰/۹
ترویج و آموزش کشاورزی	۱۲	۲ (۱۶/۷٪)	۹	۵ (۵۵/۵٪)	۱۰	۲ (۲۰٪)	۱۲	۱ (۸/۳٪)	۲۵/۱
باغبانی	۱۹	۶ (۳۱/۶٪)	۲۲	۸ (۳۶/۴٪)	۲۲	۸ (۳۶/۴٪)	۱۲	۲ (۱۶/۷٪)	۳۰/۳
علوم خاک	۱۴	۳ (۲۱/۴٪)	۱۷	۶ (۳۵/۳٪)	۲۱	۷ (۳۳/۳٪)	۱۷	۸ (۴۷٪)	۳۴/۲
گیاه پزشکی	۲۶	۲ (۷/۷٪)	۲۲	۵ (۲۲/۷٪)	۲۵	۳ (۱۲٪)	۲۸	۱ (۳/۶٪)	۱۱/۵
جنگل	۸	۳ (۳۷/۵٪)	۲۴	۱۲ (۵۰٪)	۱۶	۸ (۵۰٪)	۹	۳ (۳۳/۳٪)	۴۲/۷
چوب	۲۶	۷ (۲۷٪)	۲۸	۱۵ (۵۳/۶٪)	۱۷	۵ (۲۹/۴٪)	۱۰	۴ (۴۰٪)	۳۷/۵
زراعت و اصلاح نباتات	۳۱	۹ (۲۹٪)	۲۶	۱۳ (۵۰٪)	۲۱	۹ (۴۲/۸٪)	۲۶	۶ (۲۳/۱٪)	۳۶/۲
مرتع	۹	۲ (۲۲/۲٪)	۱۳	۹ (۶۹/۲٪)	۰	-	۱۱	۱ (۹/۱٪)	-
اقتصاد کشاورزی	۱۵	۶ (۴۰٪)	۲۸	۱۱ (۳۹/۳٪)	۲۲	۱۱ (۵۰٪)	۲۶	۲ (۷/۷٪)	۳۴/۲
مهندسی آب	۲۶	۱۲ (۴۶/۱٪)	۲۳	۱۳ (۵۶/۵٪)	۳۷	۲۲ (۵۹/۴٪)	۳۲	۱۲ (۳۷/۵٪)	۴۹/۹
مهندسی علوم و صنایع غذایی	۱۸	۴ (۲۲/۲٪)	۴۶	۱۷ (۳۶/۹٪)	۳۱	۰ (۰٪)	۲۹	۱ (۳/۴٪)	۱۵/۶

۲۹/۸	۶ (۲۰/۷)	۲۹	۵ (۲۷/۷)	۱۸	۱۲ (۴۸)	۲۵	۵ (۲۲/۷)	۲۲	مهندسی مکانیک بیوسیستم
۳۱/۹	۵۱ (۱۸/۳)	۲۷۹	۱۰۰ (۳۴)	۲۹۴	۱۵۶ (۴۶)	۳۳۹	۸۹ (۳۰)	۲۹۷	جمع کل

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج حاصل از محاسبه شاخص رشد نشان داد که شاخص رشد دانشجویان جذب شده طی سال‌های ۹۴-۹۵ و ۹۶-۹۵ روندی کاهشی داشته است که با نتایج مطالعه قویدل و همکاران (۱۳۹۱) مطابقت داشت. همچنین، نتایج حاصل از بررسی روند تعداد دانشجویان از لحاظ جنسیتی نشان داد که طی سال‌های ۹۴-۱۳۹۳ تعداد دانشجویان مرد افزایش یافته است و سپس بعد از آن یعنی طی سال‌های ۹۶-۱۳۹۵ روند کاهشی داشته است و در کل تعداد دانشجویان زن بیشتر از تعداد دانشجویان مرد بودند. نتایج حاصل از بررسی روند تعداد مشروط‌های متناوب دانشجویان ورودی‌های ۹۶-۱۳۹۳ حاکی از آن بود که ۳۱/۹ درصد دانشجویان کارشناسی سال اول تا چهارم سابقه مشروطی متناوب داشتند.

با توجه به این مساله که روند جذب دانشجویان روندی کاهشی است بنابراین پیشنهاد می‌شود که دانشگاه‌ها به سمت آموزش‌های مهارت محور و مبتنی بر نیاز جامعه گام بردارند و این آموزش‌ها عمدتاً با دیدی کارآفرینانه ارائه شود. در این صورت است که ریسک‌پذیری افراد افزایش یافته و به دنبال آن افزایش استقبال از رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی را به همراه خواهد داشت. با توجه به این‌که بیشتر دانشجویان را زنان تشکیل داده‌اند بنابراین پیشنهاد می‌شود که دانشگاه‌های کشاورزی به آموزش‌های مهارت محور مورد علاقه و مرتبط بیشتر با ویژگی‌های این قشر (زنان) توجه بیشتری داشته باشند. به طور نمونه در خصوص ارائه مهارت‌های کارآفرینی برای دانشجویان، مهارت‌های مرتبط با پرورش گل و گیاه که به دقت و ظرافت بیشتری نیاز دارد البته توجه به علایق آن‌ها بیشتر مورد توجه قرار گیرد.

با توجه به این‌که نزدیک به ۳۲ درصد کل دانشجویان کارشناسی سال اول تا چهارم مشروط بودند که این خود یکی از مصادیق شاخص افت تحصیلی است بنابراین باید علل و عوامل آن را جستجو و راهکارهایی را برای بهبود و کاهش آن ارائه داد.

مراجع

- باقری‌خواه، ز.، عارفی، م.، و جمالی، ا. ۱۳۹۰. وضعیت پذیرش دانشجو در آموزش عالی ایران از دیدگاه دانشجویان دانشگاه‌های دولتی شهر تهران، اعضای هیات علمی سازمان سنجش و مسئولان ذی‌ربط آموزش عالی. فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، شماره ۶، سال دوم.
- برادران، م.، خسروی پور، ب.، و عابدی، ب. ۱۳۹۵. مباحث بنیادین در آموزش عالی کشاورزی. انتشارات دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین.
- ثابتی، م.، سپهر، م.، ه.، و احمدی، ف. ۱۳۹۳. نقش آموزش عالی در توسعه. مجله مطالعات توسعه اجتماعی در ایران. سال ششم، شماره ۴. سند برنامه ششم توسعه کشور، ۱۳۹۶.
- عبدالله‌زاده، غ.، بارانی، ح.، باقری، ع.، نجفی نژاد، ع.، و سلطانی خواه، ا. ۱۳۹۵. مهم‌ترین مسایل آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی در ایران. نامه آموزش عالی، سال نهم، شماره ۳۶، صص ۷۲-۵۱.
- عبدالله‌زاده، غ.، و شریف‌زاده، م. ۱۳۹۴. آسیب‌شناسی کیفیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان. سال هشتم، شماره ۳۲. صص ۱۶۳-۱۳۷.
- قویدل، ص.، فرجادی، غ.، رازقی، ح.، و بدیعی، ح. برآورد تقاضای آموزش عالی برای دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد در افق ۱۴۰۴. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۶۳، صص ۶۸-۴۳.

کردزنگنه، آ.، صابر، ا.، و صابر، م. ۱۳۹۲. بررسی وضعیت کیفیت تحصیلات تکمیلی از دیدگاه دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاه شیراز. فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، سال ششم، شماره ۱.

موحدی، ر.، گلی، ف.، و یوسفی محمدی، م. ۱۳۹۵. توسعه آموزش عالی کشاورزی با تأکید بر کارآفرینی پایدار. نشریه کارآفرینی در کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، جلد سوم، شماره اول.

موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی ایران. ۱۳۹۶. آمار آموزش عالی ایران سال تحصیلی ۹۶-۹۵. ناشر: موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی ایران

ناظم‌بکایی، م.، صیامی‌فر عراقی، ا.، و فهیمی‌فر، ف. ۱۳۹۶. بررسی عوامل موثر بر تقاضای آموزش عالی در ایران (رویکرد مدل سازی اقتصادی). فصلنامه مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، سال هفتم، شماره ۲۰. صص ۷۵-۷۲.

